

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kirjalliseen kysymykseen

E19/2021

Pohjoismaiden neuvostolle

POHJOISMAIDEN NEUVOSTON KIRJALLINEN KYSYMYS E19/2021

Pohjoismaiden neuvosto on 8. huhtikuuta 2021 esittänyt Pohjoismaiden hallituksille seuraavat kirjalliset kysymykset:

Kuinka Pohjoismaat tukevat sirkustaidetta ja sitä kulttuurielämän osaa, jota kansan suussa kutsutaan ”markkinailveilyksi ja sirkushullutteluksi”?

Ovatko Pohjoismaiden hallitukset yhtä mieltä siitä, että sirkukselta puuttuu kulttuuripoliittinen tunnustus muiden taiteen ja kulttuurimuotojen rinnalla, vai haluavatko ne perustella, miten tunnustusta annetaan ja kertoa siitä hyviä esimerkkejä?

Minkälaista sirkuslainsäädäntöä maissa on, ja onko sirkuksille järjestetty taloudellista tukea?

Myöntävätkö Pohjoismaiden hallitukset, että sirkus- ja tivoliuala muodostavat oleellisen ja tärkeän osan pohjoismaista kulttuuria?

Uskovatko Pohjoismaiden hallitukset, että sirkustaiteella on tulevaisuutta nykyisessä tilanteessa ja vallitsevissa taloudellisissa olosuhteissa?

Onko Pohjoismaissa laadittu selviytymissuunnitelmia tai otettu käyttöön sirkusalaa helpottavia toimenpiteitä?

VASTAUS:

Seuraavassa vastaus Pohjoismaiden hallitusten puolesta:

Suomi

Suomessa sirkustaide on yksi uusimmista taiteen sektoreista, jota valtio tukee taidemuotona. Taiteen edistämiskeskus rahoittaa nk. vapaita taideryhmiä (toimintatuki ja yksittäiset tuotannot). Lisäksi alan ammattilaisille voidaan myöntää valtion taiteilijastipendejä hakemusten perusteella. Myös opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tukea sirkustaiteelle valtionosuusjärjestelmän kautta ja valtakunnallisten järjestöjen budjettimomentista. Esimerkiksi Sirkuksen tiedotuskeskus on yksi tuensaajista. Lakiuudistuksen myötä sirkustaide on hyväksytty valtionosuusjärjestelmän piiriin ja taiteenalaan liittyvät rahoitusongelmat on tunnistettu. Näin ollen sirkusryhmät huomioidaan valtionosuusjärjestelmässä korotettuun valtionosuuteen oikeutettuina hakijoina. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2022 alusta. Päätös valtionosuuksista tehtiin 30. lokakuuta 2021, jolloin selvisi, että valtionosuuteen on oikeutettu kaksi sirkusryhmää. Myös aiemmassa valtionosuuslainsäädännössä olisi ollut mahdollisuus jakaa tukea sirkusryhmille, jos hakuehdot täyttäviä hakijoita olisi ollut. Suomessa ei kuitenkaan tueta perinteisiä kiertäviä sirkuksia, jotka katsotaan elinkeinonharjoittajiksi.

Tanska

Sirkus on ollut jo vuosisatojen ajan koko maan kattavaa kulttuuritoimintaa. Sirkusten toiminta on aina ollut markkinaehtoista. Viime vuosina monet suuret, tunnetut sirkukset ovat lopettaneet toimintansa. Kehityksen ymmärtämiseksi olisi syytä tarkastella sirkusalan toimintapuitteita ja taloudellisia edellytyksiä. Tieto asiasta kuitenkin puuttuu.

Tanskassa ei ole sirkustoimintaa koskevaa keskitettyä lainsäädäntöä, vaan lainsäädäntövastuu jakautuu ministeriöiden kesken. Esimerkiksi huvitoimintaa (huvitilaisuuksia koskevat määräykset) koskeva lainsäädäntö on oikeusministeriön alaisuudessa ja rakennuslaki puolestaan kuuluu sisä- ja asuntonministeriölle. Kulttuuriministeriöllä ei ole erityisesti sirkusalaa koskevaa lainsäädäntöä vastuullaan. Sirkusalaa koskevista säännöistä vastaavien ministeriöiden välillä on käyty keskustelua mm. sirkustoiminnan perusedellytyksistä. Sisä- ja asuntonministeriö sekä oikeusministeriö vastaavat alaa koskevista säännöistä mm. rakennuslain nojalla, jolloin kyseessä on siirrettävien rakenteiden sertifiointiohjelma vuodelta 2015. Sertifiointiohjelma otettiin käyttöön sääntöjen yksinkertaistamiseksi esim. siten, että teltat voidaan pystyttää sertifiointiin perusteella enintään kuudeksi viikoksi ilman, että niille on haettava rakennuslupaa.

Tanskassa ei nykyisellään ole kulttuuripoliittisia toimia tai tukijärjestelmiä nimenomaan sirkustoiminnalle. Mikäli toimia tarvitaan, on selvitettävä, kuinka sirkusala voidaan sisällyttää yleisen kulttuuripolitiikan piiriin.

Koronapandemian aikana sirkusalaan on kuitenkin sovellettu kahta eri tukijärjestelmää: elinkeinoministeriön tapahtumia koskevaa tukijärjestelmää ja kulttuuriministeriön kausiluontoiselle näyttämötaiteelle perustettua tukijärjestelmää.

Islanti

Islannissa on kaksi sirkusryhmää: Sirkus Íslands, joka perustettu 2007, ja Hringleikur vuodelta 2018. Molemmat ryhmät on luokiteltu näyttämötaiteellisiksi ryhmiksi, ja ne ovat Alliance of Professional Theatre Companies -järjestön jäseniä. Uusi laki näyttämötaiteesta tuli voimaan 1. heinäkuuta 2020, ja molemmat ryhmät kuuluvat sen piiriin.

Norja

Norjassa on kaksi perinteistä kiertävää sirkusta: Arnardo ja Agora.

Nämä perinteiset sirkukset ovat osa kulttuurialan moninaisuutta, niihin suhtaudutaan myönteisesti ja ne ovat haluttuja vieraita. Tästä huolimatta sirkustoiminnan katsotaan olevan osa kaupallista viihdetarjontaa, ja siksi ala ei saa Norjassa valtion budjettitukea. On kuitenkin syytä panna merkille, että sirkukset kuuluvat hallituksen koronapandemian hoitoon perustetun tuki- ja elvytyspaketin piiriin, ja ne ovat voineet saada valtiontukea pandemian aikana. Tämä kertoo myös siitä, että hallitus tunnustaa tämän tyyppisen kulttuuritoiminnan.

Nk. uudet sirkukset, kuten Cirkus Xanti, kuuluvat hieman toisenlaiseen kategoriaan. Ne voivat saada hanketukea Norjan kulttuurineuvostolta, joka onkin ajoittain jakanut sitä.

Ruotsi

Tukholman taidekorkeakoulussa on sirkustaiteen kandidaatti- ja maisteriohjelma.

Riksteatern on kansallisena osapuolena vastuussa nykysirkuksen kehittämisestä ja toiminnan levittämisestä koko maan alueella.

Valtion kulttuuritukea, jota jaetaan yhteistyössä alueiden kanssa alueellisille kulttuurilaitoksille, on saanut muun muassa Cirkus Cirkör. Moni aluehallintoviranomainen on myöntänyt kansallista kehittämistukea sirkuksen kehittämiseen taidemuotona sekä alueellista infrastruktuuritukea omalle alueelle.

Vapaat näyttämötaiteen toimijat teatterin, tanssin ja sirkuksen alalla voivat hakea hanke- ja toimintatukea valtion kulttuurineuvostolta, joka jakaa tukea myös sirkustaiteilijoiden päivittäiseen harjoitteluun.

Sirkustaiteilijat voivat hakea työskentely- ja hankestipendejä taidelautakunnalta (Konstnärsnämnden).

Toimialajärjestö Manegen saa tukea nk. keskuksen muodostamiseen.

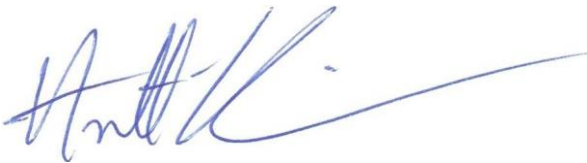
Sirkukset ja taiteilijat ovat voineet hakea vuosina 2020 ja 2021 kriisitukea ja -stipendejä valtion kulttuurineuvostolta ja taidelautakunnalta.

Itsehallintoalueet

Grönlannissa ei ole sirkusta tai tivolia. Färsaarilla ei myöskään ole sirkustraditioita, mutta kiertävät sirkukset ovat vierailleet Färsaarilla monena vuonna. Alalla ei siten ole erillistä lainsäädäntöä, ja puuttuvan sirkustradition vuoksi sirkuksen asemasta taiteena tai kulttuurimuotona ei myöskään ole käyty keskustelua.

Sirkustaidetta ei mainita erikseen Ahvenanmaan nykyisessä kulttuuripoliittisessa ohjelmassa, eikä Ahvenanmaalla ole sellaista kulttuuritukea, jolla tuetaan sirkustoimintaa harjoittavia yhdistyksiä. Sen sijaan sirkustaide on saanut tukea toisen näyttämötaiteen, teatterin piirissä. Voidaan myös todeta, että Ahvenanmaalla on joitakin tulijonglöörejä, jotka osallistuvat esim. kulttuuriyön kaltaisiin tapahtumiin. Ahvenanmaalla ei ole sirkustoimijoita yhteen kokoavaa järjestöä. Ahvenanmaalla kehitysvammaisten etujärjestö DUV r.f. on tarjonnut monen vuoden ajan tivolitointia ja vuokrannut karuselleja, joita on hoidettu yhdistyksen piirissä vapaaehtoisvoimin. Lisäksi Circus Maximum on vierailut Maarianhaminassa ja Ahvenanmaalla useita kertoja.

Ystävällisin terveisin

Antti Kurvinen

Tiede- ja kulttuuriministeri